

«بخشنامه»

جهت اطلاع مدیران عامل محترم بانک‌های دولتی، غیردولتی، شرکت دولتی پست بانک، مؤسسات اعتباری غیربانکی و بانک مشترک ایران - ونزوئلا ارسال می‌شود

با سلام؛

احتراماً، پیرو بخشنامه شماره ۰۱/۱۵۳+۶۴ مورخ ۱۴۰۱/۶/۱۹ موضوع ابلاغ «شیوه‌نامه اخذ وثیقه از مؤسسات اعتباری در قبال اضافه برداشت و واگذاری و فروش وثایق دریافتی» مصوب جلسه مورخ ۱۴۰۱/۶/۱۲ هیأت عامل محترم بانک مرکزی، به استحضار می‌رساند؛ با استناد به مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۱۶ شورای محترم پول و اعتبار متضمن امکان پذیرش سهام شرکت‌های سهامی خاص تحت مالکیت مؤسسات اعتباری به عنوان وثیقه در قبال اضافه برداشت مؤسسات اعتباری و همچنین با توجه به بازخوردهای واصله و تجربیات حاصل از اجرای ضوابط موصوف، شیوه‌نامه یاد شده مورد بازنگری قرار گرفت و در جلسه مورخ ۱۴۰۲/۷/۳۰ هیأت عامل محترم بانک مرکزی به تصویب رسید که نسخه‌ای از آن به شرح پیوست برای استحضار ایفاد می‌شود. به موجب شیوه‌نامه مذکور، امکان پذیرش سهام شرکت‌های سهامی خاص تحت مالکیت مؤسسه اعتباری توسط بانک مرکزی منوط به آن‌که؛ سهام مزبور در زمان پذیرش آن به عنوان وثیقه توقیف نباشد؛ ارزش سهام شرکت حداقل معادل ۷۰ درصد ارزش دارایی‌های ثابت تحت تملک شرکت باشد و دارایی‌های ثابت شرکت نزد بانک مرکزی به رهن گذاشته شود، فراهم شده است. همچنین توثیق ارزش صرفاً در قالب اسکناس دلار و یورو امکان‌پذیر می‌باشد. علاوه بر این، توثیق وثایق از جانب سایر اشخاص به نمایندگی از مؤسسه اعتباری، مطابق با ضوابط مقرر در شیوه‌نامه مذکور، مجاز گردیده است. نهایتاً این‌که، آزادسازی وثایق تودיעی بنا به درخواست مؤسسه اعتباری و با هدف کاهش یا تسویه اضافه برداشت، تحت شرایطی امکان‌پذیر شده است.

با عنایت به مراتب مذکور، خواهشمند است دستور فرمایند مراتب با لحاظ مفاد بخشنامه شماره ۹۶/۱۴۹۱۵۳ مورخ ۱۳۹۶/۵/۱۶ به تمامی واحدهای ذی‌ربط آن بانک/مؤسسه اعتباری غیربانکی ابلاغ شده و بر حسن اجرای آن نیز نظارت دقیق به عمل آید. ۶۲۱۴۱۵۱/ک

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

حمیدرضا غنی‌آبادی الهام چیت‌سازان

۳۸۱۶

۳۲۱۵-۰۲

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

شیوه‌نامه اخذ وثیقه از مؤسسات اعتباری در

قبال اضافه برداشت و واگذاری و فروش وثایق

دریافتی

«بسمه تعالی»

به استناد بند (۴) ماده (۱۳) قانون پولی و بانکی کشور و همچنین جزء (۳) بند (د) تبصره (۱۶) ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور و بند (س) تبصره (۵) ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور و در اجرای تکلیف مقرر در مصوبه جلسه مورخ ۱۴/۱/۱۴۰۱ شورای پول و اعتبار و اصلاحیه‌های پس از آن مبنی بر تدوین شیوه‌نامه نحوه اخذ وثیقه در اعطای اعتبار یا لحاظ اضافه‌برداشت برای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی توسط هیأت عامل بانک مرکزی، «شیوه‌نامه اخذ وثیقه از مؤسسات اعتباری در قبال اضافه برداشت و واگذاری و فروش وثایق دریافتی» که از این پس به اختصار «شیوه‌نامه» نامیده می‌شود، به شرح زیر تدوین می‌گردد:

فصل اول: تعاریف و کلیات

ماده ۱- در این شیوه‌نامه عناوین ذیل به جای عبارات مربوط به کار می‌روند:

- ۱-۱ بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛
- ۲-۱ مؤسسه اعتباری: بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون و یا با مجوز بانک مرکزی تأسیس شده و تحت نظارت آن بانک قرار دارد؛
- ۳-۱ شرکت سپرده‌گذاری مرکزی: شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه؛
- ۴-۱ بورس: شرکت بورس اوراق بهادار تهران؛
- ۵-۱ فرا بورس: شرکت فرا بورس ایران؛
- ۶-۱ بورس کالا: شرکت بورس کالای ایران؛
- ۷-۱ اوراق بهادار دولتی: انواع اوراق بهادار منتشره توسط خزانه‌داری کل کشور؛
- ۸-۱ شمش استاندارد طلا: شمس استاندارد طلا مورد تایید اداره نشر اسکناس و خزانه مطابق با استاندارد تعیین شده توسط اداره خزانه‌داری ارزی؛
- ۹-۱ اوراق بدهی شرکتی: اوراق بدهی شرکتی منتشره در فرابورس؛
- ۱۰-۱ سهام: سهام منتشره در بورس و فرابورس به استثناء سهام مؤسسات اعتباری؛
- ۱۱-۱ ملک: عین ملک مشتمل بر زمین و ساختمان؛

۱-۲ سهام شرکت‌های سهامی خاص: سهام شرکت‌های سهامی خاص تحت تملک مؤسسه اعتباری^۱؛
۱-۱۳ وثایق: دارایی‌های قابل توثیق وفق مفاد این شیوه‌نامه مشتمل بر اوراق بهادار دولتی، ارز، شمش
استاندارد طلا، اوراق بدهی شرکتی، سهام، ملک و سهام شرکت‌های سهامی خاص^۲؛

۱-۱۴ گروه مؤسسه اعتباری: مشتمل بر

۱-۱۴-۱ شرکت کنترل کننده مؤسسه اعتباری؛

۱-۱۴-۲ شرکت تابعه و وابسته شخص حقیقی یا حقوقی کنترل کننده مؤسسه اعتباری؛

۱-۱۴-۳ شرکت تابعه و وابسته مؤسسه اعتباری؛

در این تعریف، کنترل به معنای توانایی تعیین اکثریت اعضای هیأت مدیره یا هدایت سیاست‌های
مالی و عملیاتی شخص حقوقی تحت کنترل به صورت مستقیم، غیرمستقیم یا از طریق توافق با
سایر اشخاص به تشخیص مدیریت کل نظارت بر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری می‌باشد.

ماده ۲ - لحاظ اضافه برداشت برای مؤسسه اعتباری توسط بانک مرکزی منوط به اخذ قبلی وثایق لازم و انعقاد
قراردادهای مرتبط با آن، مطابق با مفاد این شیوه‌نامه می‌باشد.

تبصره - اضافه برداشت لحاظ شده برای مؤسسه اعتباری پیش از تصویب این شیوه‌نامه، مشمول حکم
مقرر در این ماده نمی‌باشند.

ماده ۳ - قراردادهای مرتبط با اخذ وثایق لازم از مؤسسه اعتباری شامل مواردی نظیر اخذ وکالت‌نامه‌های مورد
نیاز و همچنین اجازه توثیق، تملک، فروش و انتقال وثایق توسط مدیریت کل حقوقی تهیه می‌گردد.^۳

ماده ۴ - وثایق مورد پذیرش بانک مرکزی به منظور لحاظ اضافه برداشت برای مؤسسه اعتباری به ترتیب اولویت
عبارتند از:

۱-۴ اوراق بهادار دولتی؛

۲-۴ ارز به صورت اسکناس دلار و یورو؛

۳-۴ شمش استاندارد طلا؛

۴-۴ اوراق بدهی شرکتی؛

^۱ طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت‌عامل بانک مرکزی، الحاق گردید.

^۲ طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت‌عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

^۳ طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت‌عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

^۴ طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت‌عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

۴-۵ سهام؛

۴-۶ ملک؛

۴-۷ سهام شرکت‌های سهامی خاص^۵.

تبصره ۱- پذیرش اوراق بهادار دولتی، اوراق بدهی شرکت و سهام در زمان وثیقه سپاری منوط به عدم توقف یا تعلیق و نیز عدم برقراری شرایط معامله تحت احتیاط برای نماد معاملاتی مرتبط با آن‌ها می‌باشد.

تبصره ۲- نمادهای معاملاتی در بازار پایه فرابورس قابلیت توثیق وفق مفاد این شیوه‌نامه را ندارد.

تبصره ۳- جریان‌های نقدی و سایر منافع مترتب بر اوراق بهادار دولتی، ارز، اوراق بدهی شرکتی، سهام و سهام شرکت‌های سهامی خاص در دوره توثیق نزد بانک مرکزی قابلیت پرداخت به مؤسسه اعتباری را نداشته و در وثیقه بانک مرکزی می‌باشند.^۶

تبصره ۴- تامین تمامی هزینه‌های مترتب در راستای اجرای این شیوه‌نامه از جمله هزینه نگهداری، توثیق و کارشناسی و همچنین تعیین تکلیف و رفع موانع قانونی نقل و انتقال از جمله بدهی‌های دولتی (شهرداری، مالیاتی و ...) و هرگونه توقیف اجرایی یا قضایی بر عهده مؤسسه اعتباری می‌باشد.^۷

تبصره ۵- معرفی ارز توسط مؤسسه اعتباری به عنوان وثیقه وفق مفاد این شیوه‌نامه نباید از محل اسکناس امانی بانک مرکزی تودیع شده در مؤسسه اعتباری یا اسکناس دریافتی از سپرده‌گذاران با تضمین بانک مرکزی حسب شرایط و ضوابط ابلاغی بانک مرکزی باشد. مگر این‌که مراتب مورد موافقت معاونت ارزی قرار گیرد.^۸

تبصره ۶- مدیریت کل نظارت بر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری می‌تواند وثایق متعلق به شرکت‌های عضو گروه مؤسسه اعتباری را به عنوان وثیقه اضافه برداشت مؤسسه اعتباری مزبور مطالبه نموده یا از مؤسسه اعتباری بپذیرد.

تبصره ۷- معرفی هر فقره ملک توسط مؤسسه اعتباری به عنوان وثیقه وفق مفاد این شیوه‌نامه با رعایت اولویت به ترتیب؛ املاک دارای کاربری مسکونی، اداری و تجاری و با تقدم شعب مؤسسه اعتباری نسبت به سایر املاک تجاری آن، صرفاً در صورتی امکان‌پذیر است که ملک یاد شده دارای سند رسمی تک

^۵ طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت‌عامل بانک مرکزی، الحاق گردید.

^۶ طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت‌عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

^۷ طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت‌عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

^۸ طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت‌عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

برگ، فاقد مالکیت مشاع، بلامعارض، ملک طلق، سهل البیع، واقع شده در محدوده شهرها و دارای حداکثر ارزش معادل ۲۰ هزار میلیارد ریال باشد. پذیرش سایر املاک که فاقد تمام یا بخشی از ویژگی‌های مذکور باشد، به تشخیص و صلاحدید مدیریت کل حقوقی خواهد بود.

تبصره ۸- پذیرش سهام شرکت‌های سهامی خاص به عنوان وثیقه وفق مفاد این شیوه‌نامه منوط به تحقق شرایط زیر است:

۱- سهام مزبور در زمان پذیرش آن به عنوان وثیقه، توقیف نباشد؛

۲- ارزش سهام شرکت حداقل معادل ۷۰ درصد ارزش دارایی‌های ثابت تحت تملک شرکت باشد؛

۳- دارایی‌های ثابت شرکت نزد بانک مرکزی به رهن گذاشته شود.^۹

تبصره ۹- توثیق وثایق از جانب سایر اشخاص حقیقی و حقوقی به نمایندگی از مؤسسه اعتباری، مطابق با ضوابط مقرر در این شیوه‌نامه، مجاز است.^{۱۰}

فصل دوم: اعلام میزان و نحوه ارزش‌گذاری وثایق

ماده ۵ - مؤسسه اعتباری موظف است پس از اعلام میزان وثایق مورد نیاز توسط مدیریت کل نظارت بر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری وفق ماده ۷، با لحاظ اولویت موضوع ماده ۴ نسبت به معرفی وثایق مورد نیاز و ارسال مدارک زیر اقدام نماید.

۱-۵ اوراق بهادار دولتی: میزان و نوع اوراق موضوع وثیقه، زمان سررسید و نرخ سود؛

۲-۵ ارز: مبلغ موضوع وثیقه، منشأ تأمین ارز^{۱۱}؛

۳-۵ شمش استاندارد طلا: تعداد و مشخصات آن‌ها؛

۴-۵ اوراق بدهی شرکتی: میزان اوراق موضوع وثیقه، مستندات مربوط به عدم تعلیق و توقف تمام یا بخشی از معاملات نماد و یا برقراری شرایط معامله تحت احتیاط برای آن، زمان سررسید، نرخ سود، مشخصات دارایی‌های مبنای انتشار در صورت وجود، ارکان و تعهدات هر یک از آن‌ها و رتبه اعتباری در صورت وجود؛

^۹ طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، الحاق گردید.

^{۱۰} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، الحاق گردید.

^{۱۱} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

۵-۵ سهام: میزان سهام موضوع وثیقه، مستندات مربوط به عدم تعلیق و توقف تمام یا بخشی از معاملات نماد و یا برقراری شرایط معامله تحت احتیاط برای آن، موضوع فعالیت و ترکیب سهامداری شرکت و نحوه تملک سهام توسط مؤسسه اعتباری (خرید یا تملک وثیقه)؛

۶-۵ ملک: مشخصات ملک نظیر محل و متراژ زمین و ساختمان، مشخصات سازه، نوع کاربری، عمر بنا، نحوه تملک توسط مؤسسه اعتباری (خرید، ساخت یا تملک وثیقه) و ارزش سرقفلی در صورت وجود؛

تبصره ۵ - مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری عنداللزوم می‌تواند اطلاعات و مدارک دیگری را نیز در خصوص وثایق صدرالذکر از مؤسسه اعتباری دریافت نماید؛

۵-۷ - سهام شرکت‌های سهامی خاص: میزان سهام موضوع وثیقه، تأییدیه عدم توقیف اداره ثبت شرکت‌ها از مرجع ثبتی که در آن، شرکت به ثبت رسیده است و همچنین تعهدنامه‌ای مبنی بر عدم توقیف بودن آن، موضوع فعالیت و ترکیب سهامداری شرکت و نحوه تملک سهام شرکت‌های سهامی خاص توسط مؤسسه اعتباری (خرید یا تملک وثیقه).^{۱۲}

ماده ۶ - مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری پس از دریافت اطلاعات و مدارک موضوع ماده ۵، حسب مورد رأساً یا از طریق مکاتبه با اداره/مدیریت کل ذی‌ربط مطابق با جدول زیر، اقدامات لازم جهت طی تشریفات ارزش‌گذاری وثایق را در دستور کار قرار می‌دهد. اداره خزانه‌داری ارزی و اداره نشر اسکناس و خزانه ظرف مدت هفت روز کاری از زمان دریافت نامه مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری و مدیریت کل حقوقی ظرف مدت هفت روز کاری از زمان اعلام نظر نهایی کارشناسان مربوط، نتیجه ارزش‌گذاری وثایق را به مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری ارائه می‌نمایند.

^{۱۲} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، الحاق گردید.

نوع وثیقه	روش / مبنای ارزش گذاری	مسئول انجام ارزش گذاری
اوراق بهادار دولتی	قیمت پایانی بازار اوراق در روز معاملاتی منتهی به روز معرفی وثیقه از سوی مؤسسه اعتباری به بانک مرکزی	مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری
ارز	ارزش اعلامی بر اساس نرخ خرید اسکناس مندرج در سامانه های اعلامی از سوی اداره پایش بازار ارز با لحاظ جمیع شرایط، نظیر هزینه های نگهداری، انتقال و تبدیل در روز معرفی وثیقه از سوی مؤسسه اعتباری به بانک مرکزی	اداره پایش بازار ارز
شمش استاندارد طلا	ارزش اعلامی بر اساس نرخ طلا با لحاظ جمیع شرایط نظیر هزینه های نگهداری، انتقال و تبدیل در روز معرفی وثیقه از سوی مؤسسه اعتباری به بانک مرکزی	اداره نشر اسکناس و خزانه
اوراق بدهی شرکتی	قیمت پایانی بازار اوراق در روز معاملاتی منتهی به روز معرفی وثیقه از سوی مؤسسه اعتباری به بانک مرکزی	مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری
سهام	میانگین قیمت پایانی سهام در ۳۰ روز معاملاتی منتهی به روز معرفی وثیقه از سوی مؤسسه اعتباری به بانک مرکزی	مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری
ملک	ارزش برآوردی توسط حداکثر سه نفر کارشناس رسمی به تشخیص مدیریت کل حقوقی	مدیریت کل حقوقی
سهام شرکت های سهامی خاص ^{۱۳}	ارزش برآوردی توسط حداکثر سه نفر کارشناس رسمی به تشخیص مدیریت کل حقوقی	مدیریت کل حقوقی

^{۱۳} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، این ردیف به جدول الحاق گردید.

تبصره ۱- چنانچه قیمت سهام معرفی شده طی ۳۰ روز معاملاتی منتهی به روز معرفی وثیقه افزایش یافته باشد، میانگین قیمت پایانی سهام مورد نظر از تاریخ افزایش سرمایه تا روز معرفی وثیقه توسط مؤسسه اعتباری به بانک مرکزی محاسبه می‌شود.^{۱۴}

تبصره ۲- ارزش گذاری اوراق بهادار دولتی، ارز، شمش استاندارد طلا، اوراق بدهی شرکتی و سهام در ادوار فصلی و ارزش گذاری ملک و سهام شرکت‌های سهامی خاص به صورت سالانه انجام می‌شود و تا زمان اتمام تشریفات ارزش گذاری مجدد، آخرین ارزش گذاری وثایق، مبنای عمل خواهد بود.^{۱۵}

فصل سوم: تودیع وثایق نزد بانک مرکزی و تعدیل ارزش

ماده ۷- مؤسسه اعتباری همواره موظف به نگهداری وثایق لازم نزد بانک مرکزی مطابق با مفاد این شیوه‌نامه می‌باشد. حداقل میزان وثایق لازم که مؤسسه اعتباری موظف به تودیع نزد بانک مرکزی می‌باشد با لحاظ ضرایب تعدیل موضوع ماده ۸، در پایان هر فصل توسط مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری بر اساس مجموع مقادیر حاصل از محاسبات مقرر در بندهای زیر تعیین و به مؤسسه اعتباری اعلام می‌گردد:

۷-۱ حداکثر میزان اضافه برداشت مؤسسه اعتباری در فصل گذشته پس از اعمال ضریب ۱/۳؛

۷-۲ میانگین خالص سپرده‌پذیری روزانه مؤسسه اعتباری در فصل گذشته پس از اعمال ضریب ۰/۳ برای مؤسسه اعتباری که بر اساس میانگین خالص سپرده‌پذیری روزانه در دوره موصوف، سپرده‌پذیر به شمار می‌رود.

تبصره - چنانچه میزان وثایق تودیع شده توسط مؤسسه اعتباری نزد بانک مرکزی مطابق با مفاد این ماده به هر دلیل برای پشتیبانی از اضافه برداشت مؤسسه اعتباری کافی نباشد، مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری می‌تواند در هر زمان میزان کسری وثایق را به مؤسسه اعتباری اعلام نماید.

ماده ۸- میزان پوشش وثایق أخذ شده از مؤسسه اعتباری پس از اعمال ضرایب مندرج در جدول زیر به صورت کسری از ارزش برآورد شده موضوع ماده ۶ توسط مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری تعیین می‌گردد.

^{۱۴} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، الحاق گردید.

^{۱۵} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

نوع وثیقه	نرخ تعدیل (درصد)
اوراق بهادار دولتی	۹۵
ارز	۹۰
شمش استاندارد طلا	۹۰
اوراق بدهی شرکتی	۸۵
سهام	۷۰
ملک	۶۰

ماده ۹ - به کارگیری وثایق معرفی شده توسط مؤسسه اعتباری برای پشتیبانی از اضافه برداشت مؤسسه اعتباری منوط به انعقاد قرارداد مربوط فی مابین بانک مرکزی و مؤسسه اعتباری و نیز اتمام فرآیند تودیع وثایق نزد بانک مرکزی می باشد. مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری پس از دریافت گزارش ارزش گذاری موضوع ماده ۶ و اعمال ضرایب تعدیل موضوع ماده ۸ از طریق مکاتبه با ادارات ذی ربط به شرح جدول زیر و مؤسسه اعتباری، اقدامات لازم جهت طی تشریفات تودیع وثایق را در دستور کار قرار می دهد و عنداللزوم کسری وثایق نسبت به مقادیر موضوع ماده ۷ را به مؤسسه اعتباری اعلام می نماید. ادارات مربوط با انجام اقدامات لازم، ظرف مدت ۷ روز کاری پس از اتمام فرآیند تودیع وثایق مراتب را به اطلاع مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری رسانیده و در صورتی که فرآیند تودیع وثایق به هر دلیل ظرف مدت ۱۵ روز کاری پس از دریافت نامه مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری، خاتمه نیابد، مراتب را به مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری اعلام می نماید تا عنداللزوم موضوع جایگزینی وثایق از مؤسسه اعتباری درخواست گردد.^{۱۶}

^{۱۶} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

سازوکار تودیع	نوع وثیقه
تودیع وثیقه‌گذاری نزد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی از طریق اداره عملیات بازار باز	اوراق بهادار دولتی
تودیع ارز نزد اداره نشر اسکناس و خزانه و با هماهنگی اداره عملیات ارزی ^{۱۷}	ارز
تودیع طلا نزد بانک مرکزی با تایید اداره نشر اسکناس و خزانه	شمش استاندارد طلا
تودیع وثیقه‌گذاری نزد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی از طریق اداره عملیات بازار باز	اوراق بدهی شرکتی
تودیع وثیقه‌گذاری نزد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی از طریق اداره عملیات بازار باز	سهام
تودیع وثیقه‌گذاری نزد سازمان ثبت اسناد و املاک کشور از طریق مدیریت کل حقوقی	ملک
تودیع وثیقه‌گذاری نزد شرکتها و وکالت‌نامه از مؤسسه اعتباری توسط مدیریت کل حقوقی	سهام شرکت‌های سهامی خاص ^{۱۸}

تبصره - چنانچه فرآیند تودیع ملک به عنوان وثیقه ظرف مدت سه ماه پس از دریافت نامه مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری انجام نشود، مدیریت کل حقوقی مراتب را با ذکر دلایل به مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری اعلام می‌نماید. چنانچه عدم امکان تودیع ملک به عنوان وثیقه توسط مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری، احراز شود، آن مدیریت کل باید مؤسسه اعتباری ذی‌ربط را به جایگزینی و تودیع وثایق دیگر الزام نماید.

^{۱۷} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

^{۱۸} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، این ردیف به جدول الحاق گردید.

ماده ۱۰ - مدیریت کل نظارت بر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری با رعایت مفاد ماده ۷ و بنا به درخواست مؤسسه اعتباری، اقدامات لازم را برای آزادسازی وثایق مزاد یا تعویض وثایق مؤسسه اعتباری حسب تشخیص اتخاذ می‌نماید.

فصل چهارم: تسویه اضافه برداشت، تملک و فروش وثایق

ماده ۱۱ - مؤسسه اعتباری موظف به تأمین وجوه لازم برای تسویه اضافه برداشت از بانک مرکزی در روز کاری پس از لحاظ اضافه برداشت می‌باشد. در هر صورت چنانچه اضافه برداشت مؤسسه اعتباری طی یک روز بیشتر از ۱۰ هزار میلیارد ریال و یا مجموعاً در چند روز متوالی و یا غیرمتوالی در هر ماه بالغ بر ۲۵۰ هزار میلیارد ریال گردد، اقدامات لازم به منظور فروش و یا تملک وثایق دریافتی از مؤسسه اعتباری، وفق مفاد این فصل در دستور کار قرار می‌گیرد.

ماده ۱۲ - فرآیند فروش و یا تملک وثایق مؤسسه اعتباری پس از آغاز وفق ماده ۱۱، قابلیت تعلیق یا لغو ندارد. تشریفات مربوط به فروش و یا تملک وثایق به نفع بانک مرکزی حسب مورد وفق مفاد ماده ۱۳، ماده ۱۴ و ماده ۱۵ و صدور اسناد مرتبط توسط مدیریت کل حقوقی پیگیری می‌گردد. وجوه حاصل از فروش یا تملک وثایق موضوع این ماده ابتدائاً به مصرف تسویه اضافه برداشت مؤسسه اعتباری و وجه التزام آن رسیده و مزاد بر آن، با مکاتبه مدیریت کل حقوقی به حساب مؤسسه اعتباری نزد اداره معاملات ریالی کارسازی می‌گردد.

تبصره ۱- مدیریت کل حقوقی می‌تواند با تأیید هیأت عامل نسبت به خرید اوراق بهادار دولتی موضوع این ماده به نفع بانک مرکزی اقدام نماید.

تبصره ۲- «سامانه فروش املاک توثیق شده نزد بانک مرکزی» جهت بهره برداری مدیریت کل حقوقی توسط معاونت فناوری‌های نوین تهیه می‌گردد.

ماده ۱۳ - ارز و شمش استاندارد طلای موضوع وثیقه به قیمت روز حسب مورد اعلامی توسط اداره پایش بازار ارز یا اداره نشر اسکناس و خزانه با لحاظ جمیع شرایط ارزش گذاری مقرر در ماده ۶، به نفع بانک مرکزی تملک می‌شود.

ماده ۱۴ - مدیریت کل حقوقی با همکاری سایر ادارات ذی‌ربط اقدامات لازم جهت فروش اوراق بهادار دولتی، اوراق بدهی شرکتی و سهام در بورس و فرابورس به صورت بلوکی، عمده یا خرد و نیز برگزاری مزایده

فروش سهام شرکت‌های سهامی خاص و املاک به عموم از طریق «سامانه فروش املاک توثیق شده

نزد بانک مرکزی»، بورس کالا و یا سایر طرق ممکن را در دستور کار قرار می‌دهد.^{۱۹}

تبصره - «سامانه فروش املاک توثیق شده نزد بانک مرکزی» جهت بهره برداری مدیریت کل حقوقی توسط معاونت فناوری‌های نوین تهیه می‌گردد.

ماده ۱۵ - مزایده املاک و سهام شرکت‌های سهامی خاص از طریق «سامانه فروش املاک توثیق شده نزد بانک

مرکزی»، بورس کالا و یا سایر طرق ممکن برگزار می‌گردد. قیمت اولین روز مزایده برای وثایق موضوع

این ماده برابر با ارزش برآوردی توسط حداکثر سه نفر کارشناس رسمی به تشخیص مدیریت کل حقوقی،

در نظر گرفته می‌شود. در صورت عدم فروش وثیقه به ازای هر روز کاری، ۰.۵ واحد درصد به مأخذ قیمت

اولین روز مزایده کاسته شده و مبنای مزایده در روز کاری بعد قرار می‌گیرد. فروش ملک و سهام

شرکت‌های سهامی خاص موضوع وثیقه به صورت نقدی می‌باشد لیکن چنانچه ملک و سهام شرکت‌های

سهامی خاص یاد شده ظرف مدت ۶۰ روز از زمان شروع مزایده به صورت نقدی به فروش نرسد،

مدیریت کل حقوقی می‌تواند با تأیید هیأت عامل، ملک یا سهام شرکت‌های سهامی خاص موصوف را به

صورت نسبه و یا با شرایط خاص به فروش برساند.^{۲۰}

تبصره - چنانچه از زمان آخرین ارزشیابی ملک یا سهام شرکت‌های سهامی خاص موضوع وثیقه توسط

کارشناسان رسمی موضوع ماده ۶، بیش از شش ماه سپری نشده باشد، ارزش ملک یا سهام شرکت‌های

سهامی خاص در فرآیند اخذ وثیقه برای تعیین قیمت اولین روز مزایده، مبنای عمل خواهد بود. در هر صورت

اعتبار ارزش‌گذاری کارشناسان رسمی موضوع این ماده، شش ماه از تاریخ صدور بوده و ادامه برگزاری مزایده،

منوط به ارزش‌گذاری مجدد وثایق می‌باشد.^{۲۱}

ماده ۱۶ - چنانچه مؤسسه اعتباری، آزادسازی وثایق تودییی نزد بانک مرکزی را با هدف کاهش یا تسویه

اضافه برداشت درخواست نماید، مدیریت کل نظارت بر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری منوط به انجام

اقدامات ذیل توسط مؤسسه اعتباری ذی‌ربط و پس از تأیید قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی، نسبت به

آزادسازی وثایق مورد درخواست اقدام می‌کند.^{۲۲}

^{۱۹} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

^{۲۰} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

^{۲۱} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی، اصلاح گردید.

^{۲۲} طی مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۹/۱۴ هیأت عامل بانک مرکزی، الحاق گردید.

اداره متولی آزاد سازی وثایق	حوزه متولی تأیید اقدامات	ساز و کار آزادسازی وثایق	نوع وثیقه
اداره عملیات بازار باز	مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری	<p>۱- اعلام شماره حساب نزد بانک مرکزی توسط مؤسسه اعتباری به شرکت «سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه» (سمات) به منظور واریز وجوه حاصل از فروش وثایق و ارایه یک نسخه از مکاتبه به عمل آمده و نیز تاییدیه شرکت یاد شده به مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری؛</p> <p>۲- ارایه چک تضمینی معادل ارزش وثایق (با امضای مدیرعامل و یکی دیگر از دارندگان امضای مجاز مؤسسه اعتباری) به بانک مرکزی و تعهد به توثیق مجدد (پرداخت هزینه کارمزد توثیق به شرکت سمات و اعلام آن به مدیریت مالی شرکت مزبور و اداره عملیات بازار باز) در صورت عدم فروش وثایق؛</p> <p>۳- آزادسازی وثایق پس از تایید اقدامات انجام شده در بندهای (۱) و (۲) و تایید نهایی قائم مقام رئیس کل، به میزان تایید شده و ارایه سند حسابداری آن به اداره حسابداری کل و بودجه.</p>	<p>اوراق بهادار دولتی</p> <hr/> <p>اوراق بدهی شرکتی</p> <hr/> <p>سهام</p>
			<p>ارز</p>
			<p>شمش استاندارد طلا</p>
مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری با هماهنگی اداره پایش بازار ارز		<p>۱- ارایه مستندات معرفی حساب نزد بانک مرکزی به منظور واریز وجوه حاصل از فروش وثیقه از سوی مؤسسه اعتباری و تعهدنامه (با امضای مدیر عامل و هیئت مدیره) مبنی بر واریز وجوه حاصل از فروش وثایق به حساب مزبور به مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری؛</p> <p>۲- ارایه چک تضمینی (با امضای مدیر عامل و یکی دیگر از دارندگان امضای مجاز مؤسسه اعتباری) معادل ارزش ارز یا شمش طلای مورد وثیقه به قیمت روز حسب مورد اعلامی به ترتیب توسط اداره پایش بازار ارز یا اداره نشر اسکناس و خزانه با لحاظ جمیع شرایط ارزش گذاری مقرر در ماده (۶) این شیوه نامه و ارایه تعهد مبنی بر توثیق مجدد در صورت عدم فروش وثایق؛</p> <p>۳- آزادسازی وثایق پس از تایید اقدامات انجام شده در بندهای (۱) و (۲) و تایید نهایی قائم</p>	
مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری با هماهنگی اداره نشر			

اسکناس و خزانه		مقام رئیس کل به میزان تایید شده و رایه سند حسابداری آن به اداره حسابداری کل بودجه.	
مدیریت کل حقوقی	مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری	<p>۱- بررسی درخواست مؤسسه اعتباری توسط مدیریت کل نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری با اخذ نظر از مدیریت کل حقوقی</p> <p>۲- انعقاد قرارداد موضوع ماده ۱۰ قانون مدنی با تصریح بر تعهدات مؤسسه اعتباری شامل اخذ چک تضمینی معادل ارزش وثایق (با امضای مدیرعامل و یکی دیگر از دارندگان امضای مجاز مؤسسه اعتباری) و وکالت موضوع بند ۳ و رایه تعهد مبنی بر توثیق مجدد در صورت عدم فروش وثایق؛</p>	ملک
		<p>۳- تمدید وکالت نامه رسمی مأخوذه سابق یا اعطای وکالت بلاعزل فروش یا انتقال از سوی مؤسسه اعتباری به بانک مرکزی متضمن تصریح بر سلب حق هرگونه اقدام منافی با مورد وکالت شامل سلب حق مباشرت در انجام موضوع وکالت یا ضم امین یا ناظر یا هرگونه عنوان مشابه و سلب حق اعطای وکالت مجدد با درج عبارت «ضمن عقد خارج لازم» در متن وکالت نامه</p> <p>۴- آزاد سازی وثایق به میزان تأیید شده منوط به تأیید نهایی اقدامات توسط قائم مقام رئیس کل.</p>	سهام شرکت های سهامی خاص

«شیوه نامه اخذ وثیقه از مؤسسات اعتباری در قبال اضافه برداشت و واگذاری و فروش وثایق دریافتی» که پیش تر در بیست و پنجمین جلسه مورخ ۱۴۰۱/۶/۱۲ هیات عامل بانک مرکزی در (۱۶) ماده و (۱۴) تبصره به تصویب رسیده بود، با اصلاحاتی به شرح مندرج در متن و با الحاق ۴ تبصره در چهل و یکمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۸/۳۰، چهل و سومین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۹/۱۴ و چهل و هفتمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۱۰/۱۳ هیات عامل بانک مرکزی، در (۱۶) ماده و (۱۹) تبصره تصویب گردید و از تاریخ ابلاغ لازم الاجراء می باشد.